

הכא¹ במאי עסקינן דאמר לי –

Here we are discussing a case where he said 'לי'

OVERVIEW

The גמרא concludes that according to שמואל if the man does not say לי by קידושין she is not מקודשת, since it is מוכיחות ידיים שאין מוכיחות ידיים. Our תוספות will cite examples which indicate that שמואל maintains מוכיחות הוויין ידיים. This contradiction will be resolved by explaining that there are different levels of מוכיחות ידיים שאין מוכיחות ידיים.

משמע דמסיק הכא לשמואל ידיים שאין מוכיחות לא הוויין ידיים² –

It seems that the גמרא concludes here that according to שמואל the rule is that ידיים שאין מוכיחות לא הוויין ידיים.

תוספות asks:

ותימה דבריש מסכת נדרים (דף ב,א) אמר האומר לחבירו –

And it is astounding! For in the beginning of מסכת נדרים the משנה states, 'one who says to his friend one of the following statements -

מודרני ממך מופרשני ממך מרוחקני ממך שאיני אוכל לך שאיני טועם לך אסור –

'I am removed from you; I am separated from you; I am distanced from you'; or he said 'I take a vow that I will not eat yours or that I will not taste yours' in all these cases it is forbidden for him to eat from his friend.'

וקאמרינן עלה בגמרא (שם דף ד,ב) אמר שמואל בכולן –

And the גמרא comments on this משנה, that שמואל said, in all these cases of מודרני ממך, מרוחקני ממך or מופרשני ממך, he is not forbidden to eat from his friend -

עד שיאמר שאיני אוכל לך שאיני טועם לך –

Unless he clearly added and said לך שאיני אוכל or לך שאיני טועם -

ומסיק מאי טעמא דילמא מודרני ממך דלא משתעינא בהדך משמע –

And the גמרא concluded what is the reason that מודרני ממך וכו' by themselves do not pose an אכילה, because perhaps the term מודרני ממך means I will not talk with you, but not that I will not eat by you, and similarly the phrase -

מופרשני ממך דלא עבידנא משא ומתן בהדך משמע –

מודרני ממך means I will have no business dealings with you, and -

¹ See previous תוספות ד"ה הא לאו.

² The גמרא initially assumed that if he did not say לי by קידושין it is מוכיחות ידיים. The גמרא concludes that he did say לי, otherwise she would not be מקודשת; indicating that מוכיחות לא הוויין ידיים.

מרוחקני דלא קאימנא בד' אמות דילך משמע –

ד' אמות means **I will not stand within your אמות**. Therefore it is necessary that the גמרא be clear and say I will not eat by you, and only then is he איסור אכילה. Otherwise since we are not sure what he meant, there will be no איסור אכילה. באכילה.

ופריך (שם דף ה,ב) לימא דסבר שמואל ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים³ –

ידים שאינו maintains **שמואל** **there asks, should we say that** **מוכיחות לא הויין ידים** **מוכיחות לא הויין ידים**

ומשני שמואל מוקי מתניתין כרבי יהודה דאמר ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים –

ר"י **answers that** **שמואל** **interprets the משנה according to** **ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים**. Therefore it is necessary according to **ר"י** to add שאני אוכל לך. This concludes the citation from the גמרא there.

ומדקאמר שמואל מוקי למתניתין כרבי יהודה מכלל דאיהו לא סבירא ליה כוותיה⁴ –

And since the גמרא stated that שמואל interprets the משנה according to **ר"י**, **it can be inferred that שמואל himself does not agree with ר"י –**

אלא סבירא ליה דהויין ידים –

But rather שמואל maintains that מוכיחות ידים are ידים. How can our גמרא here state that שמואל maintains ידים?!

anticipates a possible answer, but rejects it:

ואין לפרש דשמואל מוקי למתניתין כרבי יהודה וסבר ליה כוותיה⁵ –

And we cannot interpret the גמרא to mean that שמואל establishes the משנה according to ר"י (because) [and] שמואל also agrees with ר"י.

rejects this approach:

מדאמר בתר הכי ומאי דוחקיה דשמואל לאוקמא מתניתין כרבי יהודה –

For since the גמרא asks later, and what pushed שמואל to establish the משנה according to ר"י, this proves that שמואל disagrees with **ר"י**, for if שמואל agrees with **ר"י** –

ומאי קשיא אמאי דחיק ומוקי מתניתין כרבי יהודה משום דסבר ליה כוותיה –

Then what is the question why did שמואל force himself and establish the משנה according to ר"י, it is obvious why, since שמואל agrees with **ר"י** –

לכך מוקי כרבי יהודה –

³ If שמואל maintains ידים שאין מוכיחות הויין ידים, then granted that כו' is מודרני ממך, nevertheless there should be an איסור אכילה (since it is הויין ידים), why then does שמואל interpret the משנה that there is an איסור אכילה only when he clearly states לך. This proves that שמואל maintains ידים הויין ידים and therefore כו' is not sufficient and he must add לך. This concludes the citation from the גמרא there.

⁴ If שמואל maintains ידים הויין ידים then why does the גמרא answer that שמואל interprets the משנה according to **ר"י**, when the גמרא should have said that שמואל interprets the משנה according to his own view!

⁵ When the גמרא says that כו' מתני' מוקי מתני' כו' it means that שמואל agrees with **ר"י** and that is why he interprets the משנה according to **ר"י**

Therefore he establishes the משנה according to ר"י. therefore we cannot say that ר"י agrees with שמואל

אלא ודאי קים ליה דהויין ידיים⁶ –

But rather שמואל is certain that ידיים שאין מוכיחות הויין ידיים. This is in contrast to our גמרא where it states that שמואל maintains ידיים

ידיים ש"מ הויין ידיים שמואל maintains שמואל offers another proof that תוספות

ועוד דאמר בגיטין (דף פה,א) גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם –

And furthermore the משנה states in גיטין; the essence of the גט is the phrase (you are permitted to all men) –

רבי יהודה אומר ודן די יהוי ליכי מינאי הוא גופו של גט⁷ –

maintains that the phrase of (and this [referring to the גט] shall be for you from me, etc) that is (also part of) the essence of the גט.

ופליגי רבנן עליה ושמואל סבר כרבנן⁸ –

And the רבנן argue with ר"י and שמואל (there) agrees with the רבנן.

In summation; question is that from our גמרא it appears that by קידושין where he does not say לי it is considered ידיים שאין מוכיחות and therefore it is not a valid קידושין according to שמואל. However, elsewhere שמואל maintains that ידיים מוכיחות הויין ידיים concerning a נזיר and by גיטין. How can we reconcile the two (seemingly) contradictory views of שמואל?!

answers: תוספות

ויש לומר דהרי את מקודשת ולא אמר לי לא משמע כלל דמקודשת לי קאמר –

And one can say; that when a man says הרי את מקודשת and he did not say לי there is no indication at all that he means that she should become מקודשת to me -

דאדם עשוי לקדש אשה לחבירו –

⁶ Therefore the גמרא there asks, since שמואל disagrees with ר"י (and maintains that ידיים ש"מ הויין ידיים), why does he see fit to interpret the משנה according to ר"י.

⁷ ר"י is of the opinion that it must state clearly in the גט that the גט is being given from the husband to the wife, otherwise it is ידיים שאינו מוכיחות, for perhaps someone else is divorcing her, or he is divorcing someone else. This is the way the מחלוקת is explained in נדרים. In גיטין the issue is on the word ודן (and this); whether it is necessary to specify that this גט (this-ודן) is implementing the divorce.

⁸ See מהרש"א who explains that in כ"א, דף כ"א, גיטין מס' גיטין states that when the scribes write out the forms of the גיטין (to save time when people need a divorce) they are to leave space to insert the names of the man and the woman, etc (otherwise it would not be לשמה). שמואל comments that it is also necessary to leave out the phrase of הרי את מותרת לכל אדם (since that is גופו של גט and it also has to be written לשמה). However שמואל does not require that we should leave out the phrase of ודן די יהוי ליכי וכו' indicating that this is not גופו של גט, for שמואל agrees with the רבנן and argues with ר"י.

Because it is customary for a person to be מקדש a woman for his friend - ידיים שאין מוכיחות כלל כי הני ודאי קאמר שמואל לא הויין ידיים⁹ –

And concerning such ידיים which are totally inconclusive as these, שמואל certainly maintains that they are not ידיים. Therefore שמואל maintains by קידושין where he does not say לי (since it is ידיים שאין מוכיחות כלל), she is not מקודשת –

אבל בהאי דנדרים הו מוכיחות טפי –

However by this case of נדרים where he said 'ממך וכו' it is more ידיים than the case of קידושין. Therefore שמואל maintains that even though it is נדר (מוכיחות קצת), it is a valid נדר nevertheless since it is not מוכיחות כלל, שאין מוכיחות באכילה even אסור and he is.

וכן ההוא דכותב טופסי גיטין הו מוכיחות דאין אדם מגרש אשת חברו –

And similarly by the case of one who writes the drafts of גיטין where שמואל maintains that the phrase of מינאי is not crucial, that is because even if he omits that phrase, it is still מוכיחות קצת for a person does not divorce his neighbor's wife. Everyone understands that the גט is written and given from the husband to his wife.

In summation; the view of שמואל is by ידיים שאין מוכיחות כלל (as in קידושין where he did not say לי), it is ידיים (קידושין), however by ידיים שאין מוכיחות סתם (as in the case of מודרני or by גיטין [concerning the phrase of מינאי]) there we maintain that the הויין ידיים.

that תוספות cites a גמרא which seems to contradict the above mentioned view of תוספות ידיים ש"מ הויין ידיים שמואל maintains:

אך בריש מסכת נזיר (דף ב,ב) יש ספרים דגרסי האומר אהא הרי זה נזיר –

⁹ It appears from this statement that תוספות considers the case of קידושין where he did not say לי, as ידיים שאין. תוספות ד"ה הא לאו תוספות. There תוספות asked that the גמרא could have resolved the contradiction between קידושין and נזיר by stating that נזיר is not a case of ידיים שאין מוכיחות הלל (intimating that it is ידיים שאין מוכיחות) and therefore it is not valid; indicating that by קידושין it is (a regular) מוכיחות ידיים. However here תוספות maintains the קידושין is also מוכיחות כלל, so it is the same as נזיר. How did תוספות expect to resolve the contradiction?! The פנ"י answers that it is necessary to add a fourth category, which is that it is not even מוכיחות כלל ידיים. When תוספות asked that we can resolve the contradiction; תוספות claimed that if נזיר עובר לפניו it is not even מוכיחות כלל ידיים, since the possibilities of נזיר and תענית are equal. However by קידושין even though it is ידיים שאין מוכיחות כלל, nevertheless it is still considered ידיים (שאין מוכיחות כלל) and not like נזיר which is not even ידיים. There are therefore four categories: 1. ידיים מוכיחות (when a נזיר is עובר לפניו [according to the ספרים יש mentioned shortly in this תוספות]), where everyone agrees that הויין ידיים; 2. ידיים שאין מוכיחות (מודרני ממך like) where there is the מחלוקת between ר"י ורבנן and שמואל agrees with the רבנן that הויין ידיים; 3. ידיים שאין מוכיחות כלל (by תוספות of the previous מסקנא) [according to the] אין נזיר עובר לפניו or לי without קידושין; 4. The category of ידיים שאין מוכיחות לא הוי (which is נזיר עובר לפניו) according to the (ספק השקל ממש) (since it is לא הויין ידיים) (תוספות of the previous), which certainly is קשיא.

However in the beginning of נזיר מסכת there are texts that read as follows: the משנה states, if one says אהא he is a נזיר -

אמר שמואל והוא שהיה נזיר עובר לפניו -

שמואל commented on the משנה, and this law is valid if a נזיר was passing in front of him when he said אהא -

וקא אמר לימא דקסבר שמואל ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים -

And the גמרא there says, does that mean that שמואל maintains ידים שאין (since he requires a נזיר עובר לפניו)? The גמרא replies, indeed -

אין משום הכי כי נזיר עובר לפניו הוי ידים מוכיחות ומהני -

It is so, that שמואל maintains ידים, לא הויין ידים, therefore when a נזיר is עובר לפניו it is ידים מוכיחות and the נדר is valid -

אבל אין נזיר עובר לפניו הוי ידים שאין מוכיחות ולא מהני¹⁰ -

However if there is no נזיר עובר לפניו, it is ידים שאין מוכיחות and the נדר is not valid. According to these texts שמואל maintains ידים הויי ידים¹¹.

Tosfos cites an alternate גירסא there which supports view:

ואית ספרים דגרסי לימא קסבר שמואל ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים -

However there are texts which read differently. The גמרא comments on שמואל's qualifier, that he is a נזיר only when עובר לפניו, and asks does this mean that שמואל maintains ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים -

ומשני עובר לפניו הויין ידים שאין מוכיחות לכל הפחות -

And the גמרא answers it is not necessarily so; שמואל can maintain ידים הויין ידים, however if a נזיר is עובר לפניו it is considered at least as ידים מוכיחות and therefore the נזירות is חל -

אבל אין עובר לפניו אפילו שאין מוכיחות לא הוי¹²:

However if there is no נזיר עובר לפניו then it is not even מוכיחות ידים¹³. and therefore the נזירות is not חל.

SUMMARY

שמואל maintains that ידים שאין מוכיחות סתם הויין ידים. This explains why by

¹⁰ This גירסא would seemingly coincide with the view of Tosfos answer in the previous ד"ה הא לאו, that אין (but not that it is not even מוכיחות ידים) is considered נזיר עובר לפניו (See following footnote # 12. See 'Thinking it over # 2).

¹¹ This would seemingly contradict this which Tosfos taught previously the שמואל (argues with ר"י and) maintains ידים הויין ידים. The following ספרים אית resolves this contradiction.

¹² This גירסא would seemingly coincide with the question in the previous ד"ה הא לאו. See previous footnote # 10.

¹³ It would seem then that when רב פפא asked ידים הויין יש"מ שמואל דסבר למימרא דסבר יש"מ סתם (not but rather) ועיין כלל, ועיין.

he considers it ידים and similarly by גט it is not necessary to write ידים שאין מוכיחות כלל. However by ודן וכו' מינאי since it is as in the case of קידושין where he does not say לי then שמואל agrees that לא (who rules that אהא is a נזיר if נזיר עובר לפניו maintains ידים [סתם] and יש"מ לא הויין ידים) (and נזיר is not even מוכיחות [סתם] and יש"מ הויין ידים) or שמואל (ידים שאין מוכיחות [סתם] is אין עובר לפניו and ידים מוכיחות [סתם] is עובר לפניו) (ידים שאין מוכיחות כלל [or ידים שאין מוכיחות] is not even נזיר עובר לפניו).

THINKING IT OVER

1. According to the יש ספרים דגרסי (who say that שמואל maintains יש"מ לא הויין ידים) how will they explain the גמרות concerning נדרים and גיטין where תוספות showed that שמואל maintains ידים הויין ידים?

2. It appears that the conclusion of our תוספות is that שמואל maintains that יש"מ לא הויין ידים and the case of נזיר עובר לפניו is a case of not even יש"מ and therefore the נזירות is not חל. However the conclusion of the previous תוספות seems to be that אין נזיר עובר לפניו is a [regular] case of מוכיחות ידים.¹⁴ There seems to be some contradiction here between the two תוספות.

¹⁴ See footnote # 10 (and # 12).